

Europautvalget

INFORMASJONSPAKKE FRA FAGGRUPPE PÅ EØS/EU

18. SEPTEMBER 2024

Det vises til innkalling til møte i Europautvalget, sendt 11. juni. Møtet finner sted 18. september. Fra regjeringen stiller utenriksminister Espen Barth Eide. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonal avdeling) har utarbeidet nedenfor bakgrunnsinformasjon knyttet til saker på dagsorden.

Utenriksministeren vil redegjøre for:

- Hovedkonklusjonene i rapporten til EFTAs Task Force on Files with Distinctive Horizontal Dimensions
- Status i arbeidet på norsk side med EUs forordninger om kritiske råvarer (CRMA) og nullutslippsindustri (NZIA)
- Foreleggelse av avtale om EØS-midlene og markedsadgang for fisk og videre status i arbeidet

Rettsaker:

- Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 23. september

Utenriksministeren vil redegjøre for:

Hovedkonklusjonene i rapporten til EFTAs Task Force on Files with Distinctive Horizontal Dimensions

[EUs forståelse av det indre markedet har utviklet seg i lys av nye utfordringer](#). EU søker i økende grad å håndtere globale og geopolitiske utfordringer med brede, tverrsektorielle indre markedsinitiativer som også inneholder elementer av handelspolitikk, industripolitikk og økonomisk sikkerhet, samt bredere mål som grønn og digital omstilling. Tverrsektorielle EU-initiativ kan også inkludere elementer som overskrider indre markedspolitikk. Dette reiser spørsmål om hvordan EØS-samarbeidet påvirkes. Å sikre integriteten til EUs indre marked og hindre fragmentering er et av de overordnede målene for EØS-samarbeidet.

EFTAs faste komité, som består av EØS EFTA-landenes EU-ambassadører i Brussel, nedsatte i juli 2023 en arbeidsgruppe med mandat til å vurdere virkningene av EU-initiativ med såkalt «*Distinctive Horizontal Dimensions*». Utenriksminister Espen Barth Eide orienterte på [møtet i Europautvalget 23. april 2024](#) om arbeidsgruppa (jf. [referat](#) fra møtet og [bakgrunnsinformasjon](#) til Europautvalget). «*Formålet er å forstå helhet og sammenheng i de ulike EU-initiativene, identifisere de interessene EØS-/EFTA-statene har i disse initiativene som del av det indre marked, og se på hvordan disse interessene best mulig kan ivaretas*», sa utenriksministeren.

Arbeidsgruppa hadde følgende mandat:

- *The Task Force shall assess the practical effects on the internal market and the EEA EFTA States' participation therein, of certain acts referred to as acts with Distinctive Horizontal Dimensions.*
- *The Task Force shall identify the EEA EFTA States' interests and look for ways to guarantee these interests, with a view to ensuring a holistic approach to the different acts, enabling the States to see the different acts in connection.*

Arbeidsgruppa ble ledet av Elisabeth Walaas, og rapporten [«Cross-sectoral EU initiatives: The way ahead for the EEA»](#) ble lagt frem den 4. juli. Rapporten kommer med en rekke anbefalinger. Rapportens første kapittel omtaler en rekke endringstrekk i EU, herunder at [økonomisk sikkerhet](#), fokus på verdikjeder og strategisk autonomi har blitt mer fremtredende på EUs agenda (jf. rettsakter som [Net Zero Industry Act](#), [rammeverk for forsyning av kritiske råvarer \(CRMA\)](#) og [Chips Act](#)). Rapporten foreslår at EFTAs faste komité i løpet av 2024 presenterer en plan for hvordan anbefalingene kan gjennomføres.

Nærmere om arbeidsgruppas anbefalinger

Rapporten gir spesifikke anbefalinger til EØS EFTA-statene, EFTAs faste komité og EFTA-sekretariatet med sikte på å etablere prosedyrer som muliggjør tidlig, helhetlig og strategisk vurdering av alle tverrsektorielle og horisontale politiske initiativ som kan ha innvirkning på det indre markedets virkemåte og EØS. I rapportens vedlegg ([annex II, s. 41](#)) gis en oversikt (ikke uttømmende) over rettsakter og initiativ som har horisontale dimensjoner. I kapittel 3 omtales disse særskilt, og kategorisert i fire hovedkategorier: (i) handelskomponenter, (ii) industripolitikk, (iii) sikkerhet og forsvar og (iv) strategisk bruk av EU-programmer. I tillegg omtaler rapporten også hvordan rettsakter kan tjene ulike mål som er forbundet (se eksempler på s. 19). Rapporten vurderer EU-initiativ som inneholder elementer som *både* påvirker det indre markedets funksjon og samtidig inkluderer andre politiske mål: «*Most of these initiatives have a cross-sectoral and multi-purpose objective, blurring the lines between different policy areas. The Task Force sees it as essential to understand the connections between the different initiatives and the larger policy objectives they serve, and how in one way or another they may impact the functioning of the internal market.*»

Uten tilstrekkelig kunnskap eller forståelse for hvordan og på hvilken måte initiativene kan ha effekt på det indre markedet, er det risiko for fragmentering av det indre marked. På visse områder vil dette kunne føre til at EØS EFTA-statene behandles som tredjeland. Målet om homogenitet vil være vanskelig å opprettholde dersom forståelsen av det indre markedet utvikler seg forskjellig i EU og i EØS EFTA-statene. Det er derfor viktig at EØS EFTA-statene utvikler *felles forståelse* av hvordan man tilnærmer seg EU-initiativ med horisontale dimensjoner. En helhetlig tilnærming bør inkludere vurdering av økonomiske og politiske konsekvenser for EØS EFTA-statene av manglende deltakelse eller ikke-innlemmelse av relevante initiativ og rettsakter i EØS-avtalen. Det er et felles ansvar for alle parter i EØS-avtalen å finne løsninger som sikrer homogenitet i det indre markedet, fremhever rapporten.

Rapporten gir i hovedtrekk følgende generelle anbefalinger, der EØS EFTA-statene oppmuntres til å:

- **Aktivt overvåke** utviklingen av det indre markedet i EU på et tidlig stadium
- Fortsette å tilby EØS-synspunkt på utviklingen av det indre marked. Dette kan bl.a. gjøres ved å etablere **en uformell dialog på passende nivå med EU** om politiske utvikling og initiativ som er relevante for det indre marked og EØS-samarbeidet
- Tilrettelegge for **diskusjoner og vurderinger blant relevante beslutningstakere og interessenter om strategiske spørsmål** som initiativene kan reise i sammenheng med EØS-samarbeidet
- Sikre **rask behandling av rettsakter** der de tre EØS EFTA-statene har blitt enige om innlemmelse i EØS-avtalen
- Sikre at vurderinger av EU-lover og forslag som inneholder elementer som påvirker det indre markedet samtidig som de tjener et bredere politiskmål inkluderer **vurderinger av konsekvensene av både inkorporering og ikke-inkorporering**. Slike vurderinger bør inneholde minst følgende elementer: (i) risiko for fragmentering eller oppføring av barrierer i det indre marked, (ii) virkningen av både innlemmelse og ikke-inkorporering på EØS EFTA-statenes interesser og deres økonomiske sikkerhet, (iii) innvirkning på omfanget av EØS-samarbeidet, (iv) konsistens i tilnærming til andre tiltak som inngår i en bredere strategi eller pakke med EU-initiativer eller andre rettsakter som har klare koblinger og (v) tilpasning til de overordnede strategiske interessene til EØS EFTA-statene
- Hvis EU-rettsakter vurderes å ha innvirkning på funksjonen til det indre marked, samtidig som det anses å være helt eller delvis utenfor rammen av EØS-samarbeidet, bør man se på **potensielle tiltak for å minimere risiko for fragmentering av det indre marked** og andre risikoer forbundet med ikke-inkorporering
- Sikre, i den grad det er mulig, en **helhetlig tilnærming for å adressere andre horisontale utfordringer** (slik som bestemmelser om forhold til land utenfor EØS)

Rapporten gir en rekke anbefalinger til EFTAs faste komite (s. 4) og EFTA-sekretariatet (s. 5), og anbefaler at EFTAs faste komité i løpet av 2024 presenterer en plan for hvordan rapportens funn og anbefalinger skal gjennomføres.

Like etter fremleggelsen av EFTA-rapporten kom tidligere EU-sentralbanksjef, Mario Draghi, med sin rapport til EU om utfordringene knyttet til global konkurransekraft. Se utfyllende informasjon om denne i [EU/EØS-nytt 13. september](#). Rapporten identifiserer ti nøkkelsektorer som særskilt viktige for at EU skal kunne opprettholde sin konkurransekraft i fremtiden. Disse sektorene er energi, kritiske råvarer, digitalisering og avansert teknologi, energiintensiv industri, ren teknologi, romsektoren, farmasøytisk industri, bilindustrien, transportsektoren og forsvar. Rapporten tar også for seg horisontale områder knyttet til blant annet innovasjon, kompetanse- og investeringsbehov og et styrket styresett i EU. Rapporten som er på godt over 400 sider presenterer over 150 konkrete forslag, og antas å være et viktig utgangspunkt for indre markedslovgivning i kommende kommisjonsperiode (2024-2029). Et hovedbudskap i rapporten er at EU må investere i stor skala for å kunne finansiere EUs omstillingsmål og opprettholde

konkurranseskraft i fremtiden: «*To meet the objectives laid out in this report, a minimum annual additional investment of EUR 750 to 800 billion is needed, based on the latest Commission estimates*», fremhever Draghi.

Draghi-rapporten vil være relevant når EØS EFTA-statene nå skal jobbe videre med sin respons til EUs tverrsektorielle initiativ. Det samme vil tidligere statsminister i Italia, [Enrico Lettas rapport til EU om utviklingen av det indre marked fra april i år](#), og rapporten som er varslet senere denne høsten fra tidligere president i Finland, Sauli Niinistö, om kriseberedskap i EU.

Status i arbeidet på norsk side med EUs forordninger om kritiske råvarer (CRMA) og nullutslippsindustri (NZIA)

Europakommisjonen la i mars 2023 frem forslag både til en [forordning netto null-industrier](#) og en [forordning om et rammeverk for kritiske råvarer](#). Rådet og Europaparlamentet har gjennom 2023 og 2024 forhandlet om forslagene. [Forordning om kritiske råvarer \(Critical Raw Materials Act – CRMA\)](#) ble vedtatt i april 2024, mens forordningen om [netto null-industrier \(Net Zero Industry Act – NZIA\)](#) ble vedtatt i mai. Begge er i kraft i EU.

Forordningen om netto-nullindustri tar sikte på å gjøre det enklere å etablere industri av avgjørende betydning for overgangen til et nullutslippssamfunn i unionen, og etablerer et rammeverk for produksjon av netto null-teknologi, som skal nyte godt av enklere regelverk og raskere godkjenningprosesser. I tillegg gis egne regler om for strategiske prosjekter, som blant annet skal ha prioritert status i nasjonal rett og enda raskere saksbehandling.

Forordningen om kritiske råvarer skal lage et rammeverk for å sikre EU en diversifisert og bærekraftig forsyning av kritiske og strategiske råvarer. Blant annet etableres målsetninger for utvinning, foredling og resirkulering av slike råvarer, og det etableres en ordning med strategiske prosjekter som nasjonale myndigheter pålegges å koordinere, gi råd om, og legge til rette for finansiering av.

Forslagene ble omtalt i bakgrunnsinformasjonen til møtene i europautvalget henholdsvis [6. juni](#), [15. september](#) og [24. oktober](#) i fjor.

Vedtatt versjon av netto nullforordningen

I forordningen om netto null-industrier ble listen over kritiske teknologier som er omfattet av forordningen utvidet til 19. I tillegg til de opprinnelige åtte teknologiene omfattet av Europakommisjonens opprinnelige forslag, (Solcelle- og solvarmeteknologi, fornybar energi til land og til havs, batterier og lagringsteknologi, varmepumper og geotermisk energi, hydrogenteknologi (blant annet elektrolyser og brenselceller), bærekraftig biodrivstoff, CO₂-fangst og -lagring og strømnetteknologi), omfattes nå i tillegg:

- Kjernefysisk fisjonsteknologi
- Bærekraftige alternative drivstoffteknologier
- Vannkraftteknologi
- Andre teknologier for fornybar energi
- Teknologi for systemrelatert energieffektivisering
- Fornybart drivstoff av ikke-biologisk opprinnelse
- Bioteknologiske klima- og energiløsninger
- Andre transformativ industrielle teknologier for dekarbonisering
- Teknologi for CO₂-transport og -bruk
- Vindbaserte og elektriske fremdriftsteknologier for transport
- Annen kjernefysisk teknologi

I tillegg kom det i den vedtatte lovteksten inn en ordning for såkalte «net zero acceleration valleys», dvs. områder med en konsentrasjon av etableringer med aktivitet innenfor samme

teknologi, hvor det skal legges til rette for klynger og ytterligere tilpasning av administrative prosesser som kan gjøre regionen mer attraktiv for etableringer. Det er videre gjort en endring i den endelige lovteksten i bestemmelsene om søknadsprosedyrer og frister for godkjenninger av prosjekter. Blant annet understrekes at sikkerhetsmessige, miljømessige og sosiale hensyn ivaretas, noe som blant annet hadde vært fremhevet i [Norske myndigheters posisjon](#). Kriteriene for å ta hensyn til bærekraft og «motstandsdyktighet» (dvs. at EU ikke skal være overdrevent avhengig av kritisk teknologi fra enkelte tredjeland) i offentlige anskaffelser og vindkraftauksjoner, er klargjort, og det er lagt inn sikkerhetsmekanismer for å unngå brudd på internasjonale handelsavtaler og motvirke andre uheldige utslag. Den vedtatte forordningen inneholder også et mål om injeksjon av minst 50 millioner tonn CO₂ for lagring årlig innen 2030, og oljeselskapene forpliktet til å ta sin andel av dette. I tillegg er det tatt inn en ny bestemmelse som pålegger medlemsstatene å tilrettelegge for CO₂-transport. Betydningen av å se CCS-prosjekter i et verdikjedeperspektiv hadde vært fremhevet blant annet av norske og islandske myndigheter i innspill til lovforslaget (se Norges posisjon, samt Norge og Islands merknader i [EFTA-statenes felleskommentar](#).)

For mer informasjon, se for eksempel [Rådets pressemelding av 27. mai](#) om den endelige forordningen, samt [Kommisjonens informasjonsside](#).

Vedtatt versjon av forordningen om kritiske råvarer

Forordningen om kritiske råvarer inneholder, slik den ble vedtatt, en liste på 16 strategiske råvarer (SRM) og 34 kritiske råvarer (CRM – som inkluderer de 16 strategiske). Slik listen i den endelige lovteksten er utformet, omfattes både aluminium og syntetisk grafitt, i tråd med ønsket i [EFTA-landenes felles kommentar](#) og [Norges posisjon](#). Også sjeldne jordartsmineraler, [som blant annet er funnet på Fensfeltet i Telemark](#), er på listen. Målene for EUs egen utvinning, resirkulering og foredling er henholdsvis 10%, 40% og 25%, dvs. at resirkuleringsmålet er noe skjerpet i forhold til Kommisjonens forslag. Det gjelder fortsatt strenge frister for godkjenning av strategiske prosjekter. I kriteriene for å bli akseptert som strategisk prosjekt, er det imidlertid nå tatt inn uttrykkelige krav om bærekraftig gjennomføring, som også omfatter respekt for menneskerettigheter og urfolks rettigheter, i tillegg til involvering av lokale krefter og partene i arbeidslivet. Dette er forhold som Norge og EFTA-statene hadde fremhevet i sine kommentarer. En plan for høring av urfolk og minimering av negativ påvirkning på deres rettigheter er påkrevd for prosjekter som kan påvirke urfolks rettigheter. Fristene for godkjenning av strategiske prosjekter er noe lengre enn i det opprinnelige forslaget fra Kommisjonen, dvs. 27 måneder for utvinningsprosjekter (mot tidligere 24), og 15 (mot tidligere 12) måneder for foredling og resirkulering.

Rettsakten er i kraft i EU, og ifølge [Kommisjonens side for prosjekter under CRMA](#) ble det i første søknadsrunde for strategiske prosjekter, med søknadsfrist 22. august, mottatt 179 søknader. Det er planlagt en ny søknadsrunde med frist i første kvartal 2025. Se også [Kommisjonens informasjonsside om CRMA](#).

Norges stilling

Begge rettsaktene er merket som EØS-relevante fra EUs side, men de er foreløpig ikke innlemmet i EØS-avtalen. I [EØS-notatet for CRMA](#) (oppdatert 23. november 2023) fremkommer ingen vurdering av det norske synet på om rettsakten er EØS-relevant og akseptabel. Når det gjelder NZIA, synes det foreløpig ikke å foreligge noe EØS-notat. Begge rettsaktene har likevel fått betydelig oppmerksomhet i medier og i politisk debatt. Blant annet har det vært rettet oppmerksomhet mot mulige utfordringer for Norge som følge av forsinket innlemmelse i EØS-avtalen:

- NZIAs målsetning om en årlig injeksjonskapasitet for CO₂ på 50 millioner tonn krever uttrykkelig at CO₂-lagrene må være «located in the Union». Også strategiske prosjekter etter NZIA, herunder strategiske prosjekter for CO₂-lagring, må ligge i EU. Flere har pekt

på at dette kan bli en utfordring for Norge: Blant annet har [Energi og klima](#) skrevet om at forsinket innlemmelse av NZIA vil påføre norsk CCS-industri betydelige ulemper, fordi norske CO₂-lagre ikke kan brukes til å oppfylle EUs lagerkapasitetsmål for 2030. Stortingsrepresentantene Nicolai Astrup (H) og Linda Helleland (H) stilte spørsmål om situasjonen for norske CO₂-lagersprosjekter dette i Stortinget i mars i år. Statsråd Terje Aasland svarte da at regjeringen arbeider for like rammebetingelser for norsk industri, og arbeidet med å vurdere NZIA under EØS-avtalen har høy prioritet, se svar til henholdsvis [Astrup](#) og [Helleland](#), begge av 11. mars.

- Behov for tilpasning av bestemmelsene om CO₂-lagring ved eventuell innlemmelse av NZIA i EØS-avtalen, har også vært diskutert. [Offshore Norge har påpekt](#) at det er uklart hvordan bidraget mot totalrammen for årlig injeksjon av CO₂ (50 millioner tonn i EU) fra aktørene på norsk sokkel vil bli beregnet ved en eventuell innlemmelse av NZIA i EØS-avtalen. En annen problemstilling er spørsmålet om EØS-avtalens anvendelse på kontinentalsokkelen: Daværende næringsminister Jan Christian Vestre påpekte i [sitt innlegg på europautvalgsmøtet 24.oktober i fjor](#) at «norsk sokkel i utgangspunktet er utenfor EØS-avtalens geografiske virkeområde, så det er mange runder igjen å gå før vi har landet akkurat det punktet».
- Fornybar Norge har uttrykt bekymring for at norske aktører kan få betydelige ulemper innenfor fornybarteknologi dersom NZIA ikke innlemmes i EØS-avtalen, eller innlemmelse drar ut i tid, for eksempel innenfor utvikling av flytende havvind, se blant annet [debattinnlegg hos Altinget fra 26. mars i år](#). Artikkelen peker blant annet på at myndigheter i EU-land i enkelte tilfeller vil kunne stille krav om å begrense innsatsfaktorer fra tredjeland (se de såkalte «motstandsdyktighetkriteriene» i offentlige anskaffelser og fornybarauksjoner (se NZIA artikkel 25 og 26)), noe som innebærer at tilbud med komponenter av kritisk teknologi fra tredjeland i noen tilfeller kan gis en konkurranseulempe. Artikkelen peker også på at det ikke er positivt for Norge å ha andre regler enn andre europeiske land, blant annet fordi det vil være mindre attraktivt for investorer å investere i Norge så lenge vi ikke omfattes av reglene om saksbehandling, frister og tilrettelegging for finansiering.
- Strategiske prosjekter i CRMA kan også omfatte prosjekter i tredjeland, og dermed i prinsippet også i Norge uten innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen. Reglene om nasjonale myndigheters saksbehandling, for eksempel reglene i artikkel 11 om tidsfrister, vil imidlertid bare gjelde i EU, ikke i tredjeland. Investorer kan dermed tenkes å anse strategiske prosjekter i tredjeland som mer risikofylte enn tilsvarende prosjekter i EU (se bl.a. fortalen punkt 65). For Norges del [viste næringsminister Cecilie Myrseth, på spørsmål fra Bård Ludvig Thorheim \(H\), 12. september i år](#) til Direktoratet for mineralforvaltning i [mineralstrategien](#) er utpekt som ansvarlig for en ordning med koordinering av søknader og saksbehandling for kritiske og strategiske metall- og mineralprosjekter (one stop shop) innenfor minerallovens virkeområde, og at tiltaket delvis er inspirert av CRMA.

Foreleggelse av avtale om EØS-midlene og markedsadgang for fisk og videre status i arbeidet

«Endelig». [Det sa EU-ambassadør Anders Eide til NTB 12. september](#) etter at han sammen med sine kollegaer fra Island og Liechtenstein og EUs visegeneraldirektør John Watson hadde undertegnet avtalene om EØS-midlene og markedsadgang for sjømat til EU. [Regjeringen skriver i sin pressemelding](#) at EØS-midlene skal bidra til å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i Europa. De skal også bidra til styrket samarbeid med mottakerlandene. Utenriksminister Espen Bart Eide sa at «Det er i Norges interesse at demokrati og grunnleggende menneskerettigheter står sterkt i Europa. Vi er også tjent med at hele Europa er med på den grønne omstillingen vi alle må gjennom».

Den forrige avtaleperioden utløp formelt i 2021, men siden også den avtalen ble konkludert på overtid har man kunnet gjennomføre prosjekter helt frem til april i år. Forhandlingene om de nye avtalene ble først avsluttet [1. desember i fjor](#). Deretter tok prosessen med å sikre Kommisjonen fullmakt fra medlemslandenes til signering lengre tid enn det Norge i utgangspunktet hadde håpet på, men [Rådet ga omsider klarsignal til signering 24. juni i år](#).

[Utenriksministeren redegjorde for avtalene på møtet i europautvalget 6. desember 2023](#). Avtalen om finansieringsmekanismen medfører at Island, Liechtenstein og Norge skal bidra med om lag 3,3 milliarder euro i perioden 2021-2028 til de 15 minst velstående landene i EU. Dette er de samme mottakerlandene som i forrige avtaleperiode (2014-2021), men beløpet i denne perioden var om lag 2,8 milliarder euro. Fordelingen mellom mottakerlandene er basert på innbyggertall og BNP. Det betyr at Polen er det desidert største mottakerlandet, med Romania som nummer to.

Fordelingen i 2021-2028 blir da følgende (i mill. euro; hentet fra regjeringens pressemelding):

Polen	924,9
Romania	596,3
Bulgaria	260
Ungarn	254,1
Tsjekkia	225,2
Hellas	159,3
Kroatia	133,1
Slovakia	130,7
Portugal	126,3
Litauen	117,9
Latvia	109,5
Estland	71,8
Slovenia	50
Kypros	17,6
Malta	11,2

Av pengene er samlet 183 millioner euro øremerket til tiltak i mottakerlandene for å avhjelpe konsekvenser av Russlands krigføring i Ukraina.

Det er satt av midler til tre fond for:

- sivilt samfunn
- kapasitetsbygging og samarbeid med internasjonale organisasjoner og institusjoner
- sosial dialog og anstendig arbeid

Norge betaler om lag 97 prosent av beløpet gjennom en EØS-mekanisme og en egen norsk mekanisme. Det er enighet om tre overordnede prioriteringer for finansieringsordningene:

- grønn omstilling
- demokrati, rettsstatsprinsipper og menneskerettigheter
- sosial inkludering og samfunnsmessig robusthet

[Se også dette faktaarket fra Utenriksdepartementet om ordningene.](#)

[Norge og EU er også enige om å forlenge en avtale om markedsadgang for sjømat med sju år.](#)

Den innebærer både at flere tollfrie kvoter videreføres og etablering av nye kvoter for bearbeidet laks, røkt laks og fryste skallreker.

Avtalene skal nå godkjennes av Europaparlamentet og nasjonale parlament de tre EØS-EFTA-landene. Det er ventet at regjeringen raskt vil legge fram en samtykkeproposisjon for Stortinget.

Etter at avtalene er ratifisert kan det inngås avtaler (såkalte MoUs) med de respektive mottakerlandene med nærmere detaljer om prioriteringer i hvert land. Utenriksdepartementet skriver i pressemeldingen 12. september at avtalene skal regulere hvilke programmer som skal gjennomføres og hvilke partnere som samarbeide om dette. Departement skriver at det «er viktig at avtalene med mottakerlandene kommer i havn raskt for å sikre best mulig resultat i tråd med gjeldende prioriteringer.» I forrige periode tok det spesielt lang tid å komme fram til enighet med den daværende polske regjeringen om en avtale, men partene ble til slutt enige. På grunn av uenighet om forvaltningen av midlene til sivilsamfunnet, ble det imidlertid ikke oppnådd enighet med Ungarn om en avtale i den perioden.

Rettsakter:

Neste møte i EØS-komiteen finner sted 23. september 2024. Liste med omtale av EU-rettsakter som EØS-komiteen vil kunne fatte beslutninger om på møtet ble oversendt Europautvalget 11. september. Listen består av 96 rettsakter, hvorav én tilhører gruppe 1 som krever at det tas forbehold om Stortingets samtykke etter EØS-avtalens artikkel 103. Saken vil bli behandlet på ordinær måte i relevant komite når samtykkeproposisjonen legges frem. Vi omtaler saken kortfattet nedenfor, med basis i departementets EØS-notat. For utfyllende informasjon vises det til den kommenterte listen med rettsakter fra Utenriksdepartementet 11. september.

Gruppe 1 - Rettsakter som krever lov- eller budsjettendring samt rettsakter som krever forskriftsendring som vurderes å gripe vesentlig inn i norsk handlefrihet

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

[32019L1152](#) *Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2019/1152 av 20. juni 2019 om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår i Den europeiske union. (Gjennomføring i norsk rett krever lovendring)*

Sammendrag av innhold: Direktivet om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår er basert på Europakommisjonens forslag fremmet 21. desember 2017. Direktivet bygger på det såkalte "written statement-direktivet" (91/533/EØF) om arbeidsgiverens plikt til å informere om vilkårene i arbeidsavtalen eller arbeidsforholdet. Written statement-direktivet, som er implementert i arbeidsmiljøloven, gir først og fremst regler om hva det skriftlig skal informeres om i et arbeidsforhold. Det oppstiller ikke egne minstekrav til selve vilkårene i et arbeidsforhold. Det nye direktivet inneholder imidlertid også slike materielle minstevilkår, samt flere bestemmelser om håndheving, og skal erstatte written statement-direktivet. Direktivet gjelder i utgangspunktet alle som regnes som arbeidstakere etter nasjonal rett, men med enkelte unntak og muligheter for unntak.

Direktivets formål er å forbedre arbeidsvilkårene gjennom å fremme mer gjennomsiktlige og forutsigbare arbeidsforhold, samtidig som man sikrer et tilpasningsdyktig arbeidsmarked. Bakgrunnen for direktivet er særlig de senere års utvikling av "ikke-standard" ansettelsesformer, det vil si deltidsarbeid og ulike former for midlertidige ansettelser, og den ustabilitet og uforutsigbarhet dette har ført til for enkelte arbeidstakere. Gjennom forslaget tar Kommisjonen konkret sikte på å

- *forbedre arbeidstakernes tilgang til opplysninger om egne arbeidsvilkår*
- *forbedre arbeidsvilkårene for alle, også i ikke-standard ansettelsesforhold, samtidig som fleksibilitet beholdes*
- *forbedre håndhevingen av rettighetene*
- *skape bedre gjennomsliktighet på arbeidsmarkedet*

Direktivet er et av nøkkelininitiativene som oppfølging av «Den europeiske pilaren av sosiale rettigheter» fra toppmøtet i Gøteborg i 2017.

Rettslige konsekvenser: Enkelte elementer i direktivet er allerede gjeldende i norsk rett, men gjennomføring vil medføre behov for endring i norsk lovgivning. Direktivet viderefører flere av bestemmelsene og elementene i det gjeldende written statement-direktivet (91/533/EØF), men inneholder også nye og endrede regler. (For fylldig gjennomgang av disse og konsekvenser for norsk lovgivning, se [departementets EØS-notat](#)). Det nye direktivet inneholder enkelte nye elementer mht. håndheving (se artikkel 15 til 19). Etter departementets foreløpige vurdering er flere av håndhevingselementene allerede ivaretatt i Norge. Samtidig vil enkelte av elementene kreve endringer.

Forslag til norsk gjennomføring med flere lovendringer var på [høring](#) fra 29. juni til 20. oktober 2022. I høringen ble det bl.a. foreslått å styrke kravene til informasjon i og frister for skriftlig arbeidsavtale, regulere prøvetidens lengde for midlertidig ansatte, regulere varslingsfrist før arbeid, innføre regler om presumsjon for fast ansettelse og stillingsprosent ved manglende informasjon om dette i avtalen, og innføre en rett til skriftlig svar der arbeidstaker ber om tryggere vilkår. Arbeidstakersiden har hovedsakelig vært positiv til de fleste av lovforslagene, mens arbeidsgiversiden har uttrykt mer skepsis til flere av lovforslagene. Departementet fremmet [Prop. 130 L \(2022-2023\)](#) om endringer i arbeidsmiljøloven og statsansatteloven (tydelige og mer forutsigbare arbeidsvilkår) i statsråd den 16. juni 2023. Lovendringene ble vedtatt som foreslått av Stortinget 4. desember 2023, jf. [Innst. 60 L \(2023–2024\)](#) og [Lovvedtak 8 \(2023–2024\)](#).

[Det vil også være nødvendig å gjøre endringer i maritimt regelverk. Endringer i skipsarbeidsloven, arbeidsavtaleforskriften og NIS-loven har vært på høring. Lovproposisjon vil bli fremmet for Stortinget. \(Jf. \[Høring - forslag til endring av NIS-loven og forslag til endring av arbeidsavtaleforskriften - gjennomføring av direktiv \\(EU\\) 2019/1152 om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår\]\(#\)\)](#)

Økonomiske og administrative konsekvenser: Departementet vurderer at direktivet samlet sett vil få relativt begrensede økonomiske og administrative konsekvenser, både for virksomheter og tilsynsmyndigheter.

Øvrig informasjon: Direktivet ble vedtatt i EU 20. juni 2019. Gjennomføringsfristen for medlemsstatene var 1. august 2022. Kommisjonen opprettet en ekspertgruppe som bistod medlemsstatene med implementeringen, hvor departementet og EFTA-sekretariatet deltok som observatører. Rapporten fra ekspertgruppen kan leses her: [Report Expert Group – Transposition of Directive \(EU\) 2019/1152](#).